

Nyílt Tudomány és az EOSC a
gyakorlatban –
FAIR adatkezelési ismeretek

Dr. Lencsés Ákos

lencses.akos@kifu.gov.hu

Az Alapokra épülő tudásszint elvégzésével képet kaphatunk a kutatási adatok kezelésével kapcsolatos általános elvárásokról. Megismerkedünk a FAIR alapelvekkel, és elsajátítjuk azt, hogyan tudjuk a saját kutatási adatainkat úgy kezelni, hogy minél inkább megfeleljenek ezeknek az általánosan elfogadott alapelveknek.

- Kutatási adatok kezelése
- A kutatási adatok fontossága
- A kutatási adatok kezelésének előnyei
- FAIR alapelvek
- Findable – Megtalálható
- Accessibility – Hozzáférhető
- Interoperability – Szabványos
- Reusability – Újrafelhasználható
- FAIR alapelvek ellenőrzése kutatási adatok esetén
- Ajánlott szakirodalom

Talán mindenki találkozott már olyan tanulmánnyal, ahol a vizsgálat alapját képező kutatási adatok

- nem kerültek publikálásra a tanulmányban;
- nem voltak elérhetőek a kutatási adatok semmilyen külső felületen;
- a kutatási adatokhoz megadott link üres oldalra vezetett;
- az esetlegesen elérhető adatfájlt nem lehetett megnyitni;
- az elérhető adatfájlban található adatot nem lehetett egyértelműen értelmezni dokumentáció és módszertan hiányában;
- nem volt egyértelmű, hogy az elérhető kutatási adatokat mások milyen módon használhatják fel.

- az adatok alapos dokumentálása és megőrzése segíti az eredmények megvédését esetleges tudományos vita esetén;
- az adatok hozzáférhetővé tétele segítheti a kooperációt más kutatócsoportokkal;
- lehetővé teszi a kutatási adatok hivatkozhatóságát, így növeli a szerző tudományos munkásságára érkező független hivatkozások számát;
- segíti a pályázati elszámolást;
- lehetővé teszi az adatok összekapcsolását mások kutatási eredményeivel;
- könnyebbé teszi a kutatás folytatását akár önállóan, akár más kutatócsoportokkal együttműködve;
- lehetővé teszi az adatok védelmét, illetve egyértelművé teszi a lehetséges felhasználási lehetőségeket.

Tervezés

- Adatkezelési terv
- Adatok leírása és metaadatok előállítása
- Dokumentáció
- Repozitórium kiválasztása
- Fájlformátum kiválasztása
- Adatok újrafelhasználása
- Pályázati követelmények
- Fájlnevek meghatározása
- Etikai és kutatási kódex
- Kutatási adat-kezelés pénzügyi háttérének biztosítása

Megőrzés és publikálás

- Hivatkozás
- PrePrint
- DOI
- Publikációs követelmények
- Hosszú távú megőrzés
- Megőrzési- és törlési rendelkezések

Kutatási életciklus

Végrehajtás

- Tárhely, mentések és biztonság
- Metaadatok frissítése
- Programok és eszközök alkalmazása
- Válogatás
- Verziókövetés
- Eredetmegjelölés

Megosztás

- Hozzáférési és megosztási jogosultságok
- Adatbiztonság és GDPR megfelelés
- Adatkezelési jogok, licencek
- Adatátvitel
- GDPR

Findable

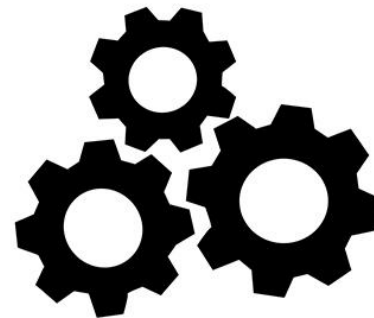
Megtalálható

Accessible

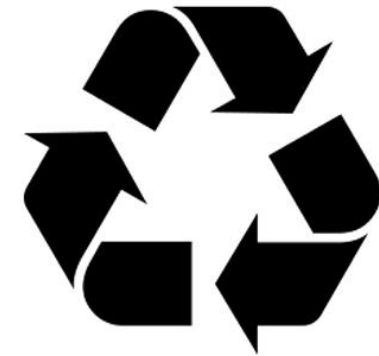
Hozáférhető

Interoperable

Szabványos

Reusable

Újrafelhasználható

ISBN

Online tanulmányok, könyvfejezetek, kutatási adatok azonosítója. Segítségével könnyen hivatkozható a kutatási eredmény – függetlenül az URL esetleges változásától.

DOI

Nyomtatott és online könyvek azonosítója. Segítségével könnyen azonosítható az adott mű egy-egy kiadása.

Nemzetközi szabványok azonosítója.

ORCID

ROR

Szerzői azonosító. Segítségével könnyebb azonosítani egy szerző összes munkáját – függetlenül az esetleges névváltozásoktól és névvariánsoktól.

Intézményi azonosító. Segítségével egységesen kezelhető egy intézmény valamennyi (akár különböző nyelvi) névváltozata.

Funder ID

Kutatási pályázatok azonosítója. Segítségével egyértelműen azonosítható, hogy az adott kutatás melyik pályázati támogatásával valósulhatott meg.

ISO

Az Alapokra épülő tudásszint elvégzésével képet kaphatunk a kutatási adatok kezelésével kapcsolatos általános elvárásokról. Megismerkedünk a FAIR alapelvekkel, és elsajátítjuk azt, hogyan tudjuk a saját kutatási adatainkat úgy kezelni, hogy minél inkább megfeleljenek ezeknek az általánosan elfogadott alapelveknek.

- Kutatási adatok kezelése
- A kutatási adatok fontossága
- A kutatási adatok kezelésének előnyei
- FAIR alapelvek
- Findable – Megtalálható
- Accessibility – Hozzáférhető
- Interoperability – Szabványos
- Reusability – Újrafelhasználható
- FAIR alapelvek ellenőrzése kutatási adatok esetén
- Ajánlott szakirodalom

A Szakértői tudásszint elvégzésével megismerhetjük az adatkezelési terv legfontosabb jellemzőit, és képesek leszünk létrehozni és fenntartani egy-egy projekthez kapcsolódó adatkezelési tervet.

- Az adatkezelési terv
- Az adatkezelési tervben megválaszolt legfontosabb kérdések 1.
- Az adatkezelési tervben megválaszolt legfontosabb kérdések 2.
- Milyen költségekkel jár az adatok kezelése?
- Ki tud segíteni a költségek meghatározásában?
- Mennyibe kerülhet az adatok kezelése és tárolása?
- Segédprogramok adatkezelési terv készítéséhez

Az adatkezelési terv élelciklusa

Segédprogramok adatkezelési terv készítéséhez

- **[Argos](#)** A felület az adatkezelési terv teljes életciklusát végigköveti. Az oldalon segédletek is elérhetők az uniós pályázatokkal kapcsolatban. A létrehozott adatkezelési tervek számítógépek számára is könnyen értelmezhető formában készülnek, közvetlen feltölthetők a Zenodo repozitóriumba, illetve megoszthatók másokkal
- **[DMPTool](#)** A felületen ingyenes regisztráció után interaktív segítséget kapunk adatkezelési terv elkészítéséhez. Az oldal lépésről lépésre vezeti a felhasználót az adatkezelési terv elkészítésében.
- **[DMPonline](#)** A DMPTool brit oldala elsősorban a brit kutatási pályázatok adatkezelési elvárásait veszi végig. A felületen lehetőség van nyilvánossá tett adatkezelési tervek böngészésére is.
- **[ezDMP](#)** Az interaktív felület a National Science Foundation (NSF) pályázati elvárásainak megfelelő adatkezelési terv készítésén vezet keresztül. A felületen lehetőség van nyilvánossá tett adatkezelési tervek böngészésére is.
- **[RDMO](#)** A kísérleti felületen létrehozott adatkezelési tervek számítógépek számára is könnyen értelmezhető formában készülnek.

A MAGYARORSZÁGI DIGITALIZÁCIÓ SZOLGÁLATÁBAN